

1. Ollikkala

Ollikkala on Salon kaupunginosa kantatien 52 molemmin puolin, rajoittuen Uskelanjokeen ja seututiehen 110, Uhrilähteenkatuun, Halikon rajaon tonttien reunoja pitkin takaisin Uskelanjokeen. Ollikkalassa sijaitsee runsaasti omakoti-, kerros- ja rivitaloja. Kun puhutaan Ollikkalan kaupunginosasta, puhutaan helposti Ylä-Ollikkalasta ja Ala-Ollikkalasta, joiden rajana on kantatie 52. Ollikkalassa on pääosa Salon kaupungin vuokra-asunnoista.

Ollikkalan kaupunginosa on ollut suurimmaksi osaksi peltoa, mutta siellä on sijainnut esimerkiksi tilitehdas ja vanutehdas. Alueen rakennustyöt aloitettiin 1970-luvulla, jonka jälkeen alueelle nousi nopeassa tahdissa elementtikerrostaloja Saloran tehtaiden tuleamisen myötä ja myös Nokian nousukaudella. (Lähde: wikipedia)

Nykytilanne:

Joki-Ollikkalan reuna-alueille on leimallista 50-luvun omakotitaloasutus. 1960-luvulla aloitettiin alueen kaavoitus pientalo- ja rivitalovaltaiseksi alueeksi. Alueen pientalot ovatkin pääosin toteutuneet tällä ajanjaksolla. Puusepänpuisto ja Tilitehtaanpuisto muodostivat tuolloin vielä yhtenäisen puistoalueen Uskelanjokeen asti. 1968-luvun lopulla kaavoitettiin ensimmäinen kerrostaloalue Hämeentien varteen. Alue on edelleen osin toteutumatta. 1970 ja 1971 kaavamuutoksilla mahdollistettiin kerrostalojen rakentaminen Ollikkalankadun varteen. Alueen rivitalot ovat myös pääosin rakennettu 1970-luvulla. Joki-Ollikkalan alue on yleisilmeeltään pienimittakaavainen. Somerontien pohjoispuolen Rinne-Ollikkala puolestaan on kerrostalovaltainen alue, johon sijoittuvat Ollikkalan alueen palvelut.

Sijainti:

Ollikkalan sijainti on liikenteellisesti erittäin hyvä. Alue sijaitsee vilkkaimman sisääntuloväylän keskellä ja moottoritien liittymään on vain 3 km. Keskustan palveluihin on lyhyt matka ja Ollikkalassa sijaitsee kaupallinen keskittymä Valuri. Alueella on oma ala-aste, päiväkotiki sekä lähikauppa. Ylä-aste sijaitsee myös välittömässä läheisyydessä. Alue on paikallisliikenteen reitin varrella, rautatieasemalle ja linja-autoasemalle on vain 1.4 km.

Puusepänpuisto

Joki-Ollikkala

2. Ollikkala ilmakuvissa

Ollikkala 1948

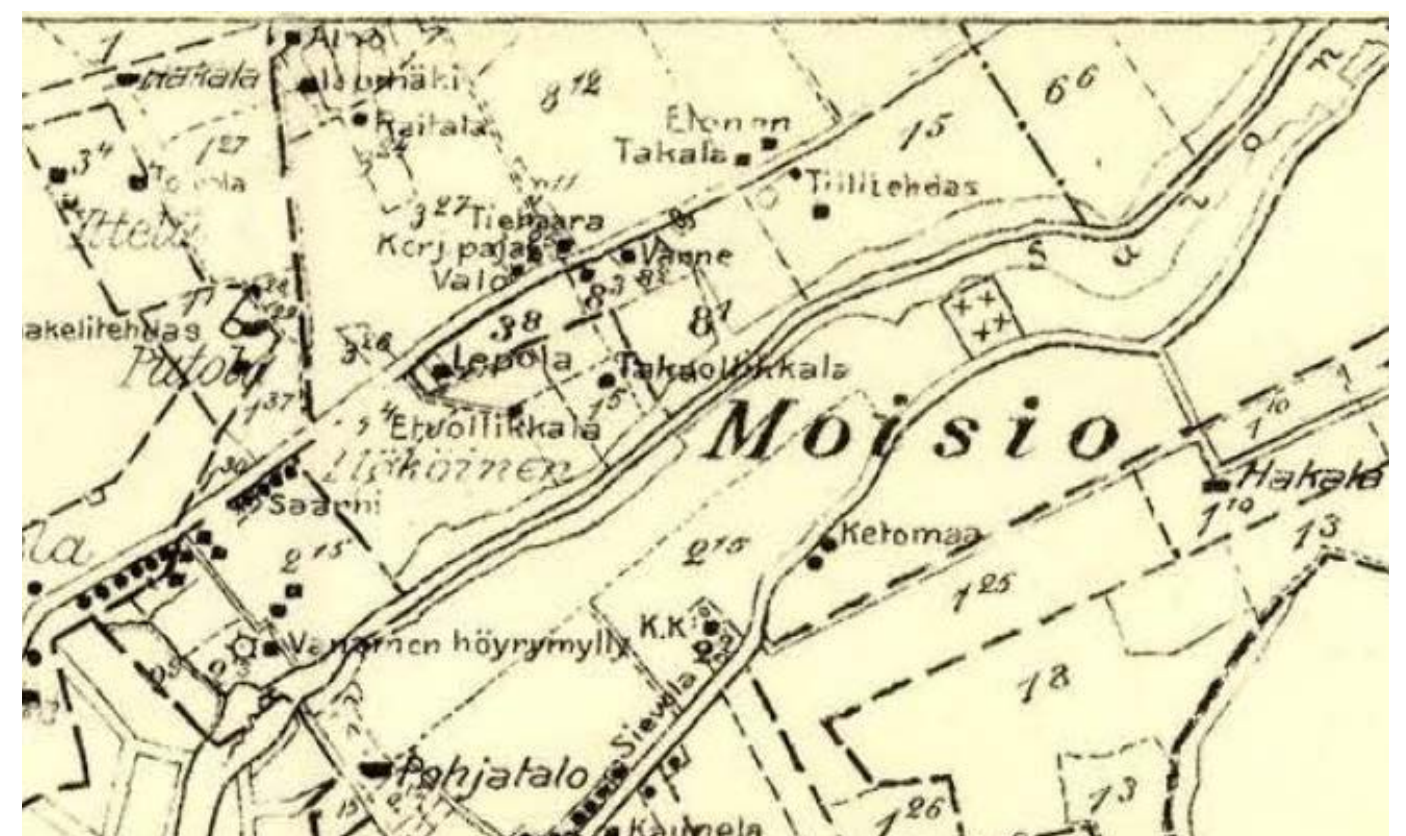
Ollikkala 1997

Ollikkala 1956

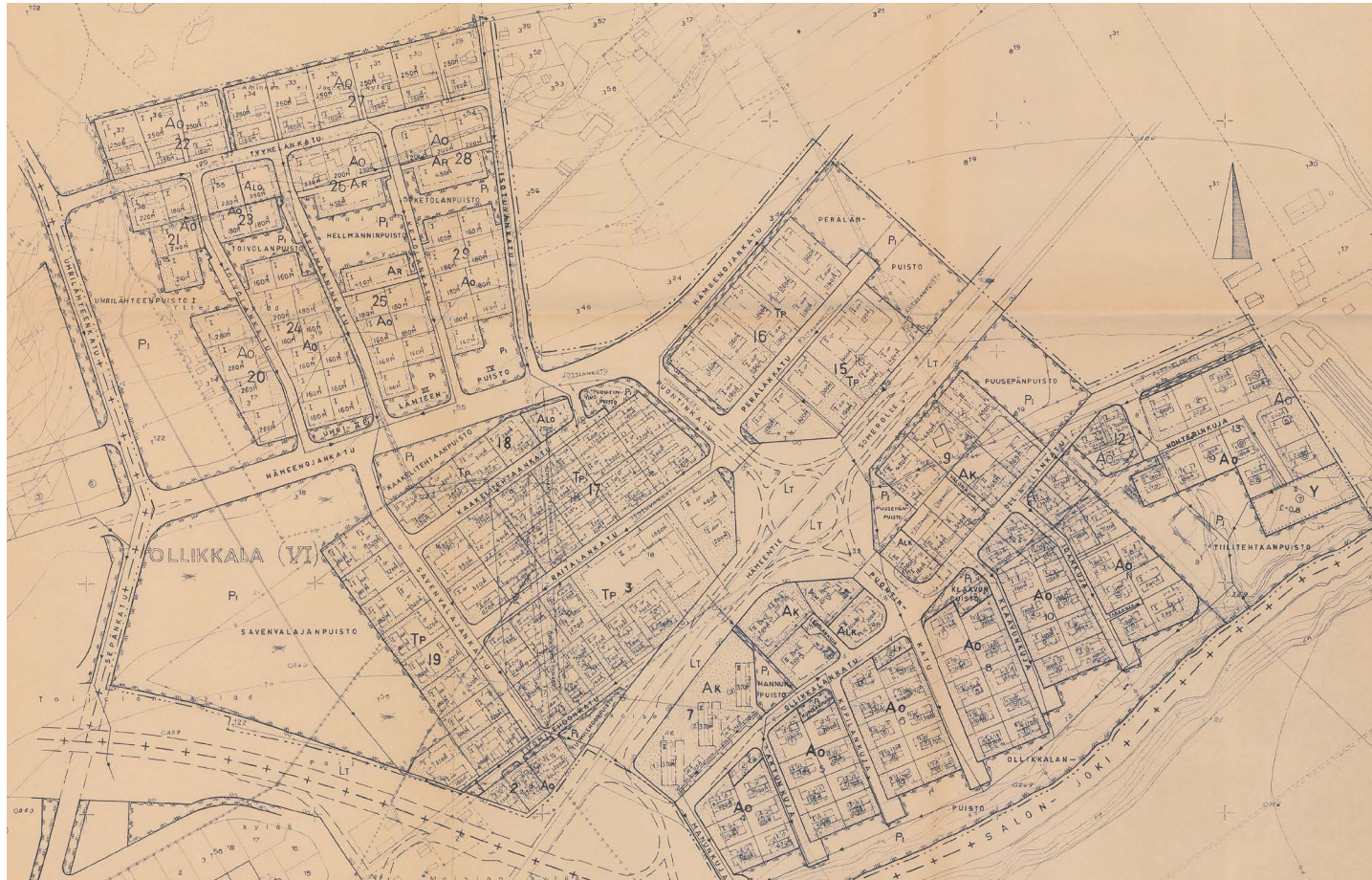

Pitäjänkartta 1930-1940

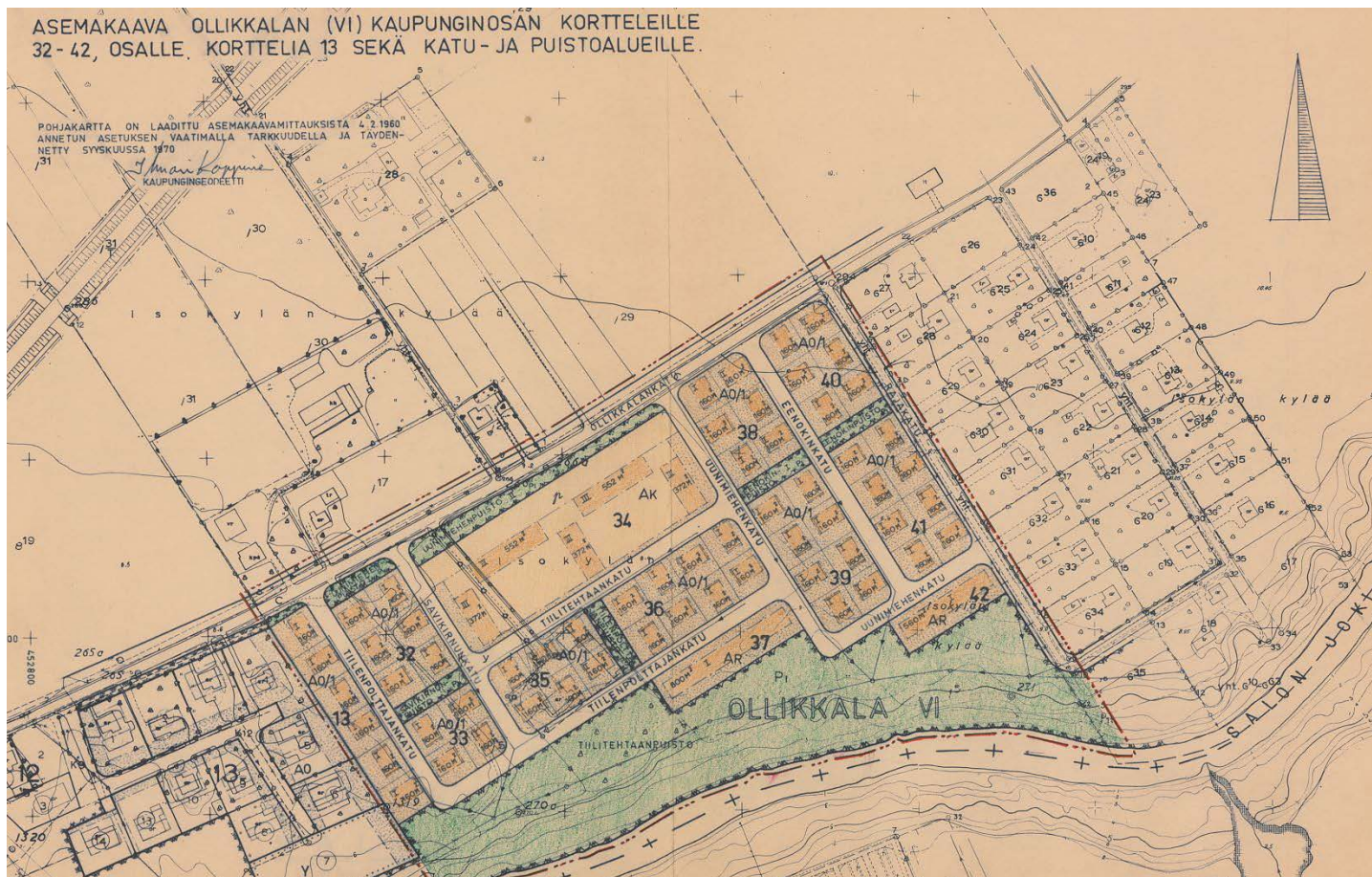

Ilmakuvat Maanmittauslaitoksen historiallisten ilmakuvien arkisto.
<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

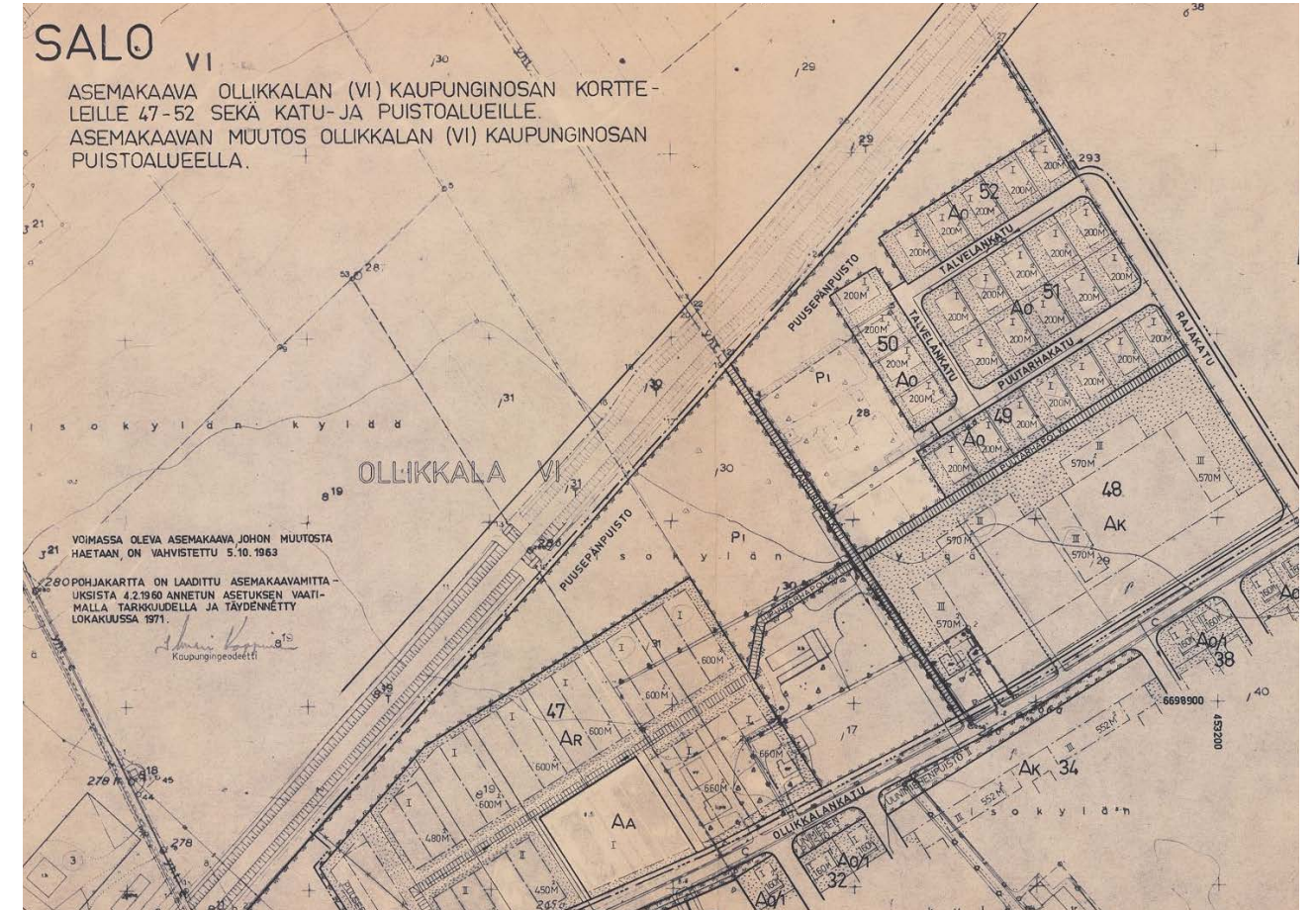
Asemakaava 1962

Asemakaava 1970

Asemakaava 1971

3. Ollikkalan kaavoitus

Ollikkalan kaavoitus edustaa tyypillistä ainalueiden suunnittelua 1960- luvulta 1970-luvun loppuun. Aluerakentaminen yleistyi - kunta kaavoitti ja rakennusliike rakensi. Näin tapahtui myös Ollikkalassa. Ollikkalassa Rinne-ollikkalan kerrostalot rakennettiin rakennusliike Hakan toimesta ja Joki-Ollikkalan puoli oli kaupungin omaa vuokratalotuotantoa.

Tehokkaalle rakentamiselle oli yhteiskunnallinen tilaus. Kaupungistuminen saavutti huippuvauhtinsa 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa, kun maaseudulta tulvi väestöä asutuskeskuksiin työn perässä.

Tällä vuosikymmenellä unelmoitiin talouskasvusta, hyvinvoinnista ja tasa-arvosta. Lähiö oli monen töiden perässä kaupunkiin muuttaneen uusi kotipaikka. Nykyaikaisissa olohuoneissa nautittiin lisääntyvästä vapaa-ajasta televisiota katsellen. Arkkitehtien työhuoneissa yhteiskunnallisille unelmille annettiin konkreettinen muoto – tehokkaammin kuin koskaan aikaisemmin.

Betoniunelmia- ja muita näkymiä 1970-luvun arkkitehtuuriin (arkkitehtuurimuseon näytty 17.05.2023-15.10.2023)

Näyttely avaa näkymiä 1970-luvun arkkitehtuuriin ja ajan ilmiöihin. Se kertoo aatteista ja yhteiskunnallisista edistysaskelista, jotka ohjasivat arkkitehtien työtä aikana, jolloin hyvinvointivaltiota rakennettiin, kaupungit kasvoivat ja asuntorakentaminen oli vilkkaimmillaan. Paljon vanhaa sai väistyä suurempien talojen ja tehokkaampien liikenneväylien tieltä. Teollinen, toistoa ja samankaltaisuutta korostanut järjestelmä-arkkitehtuuri ja eri suuntiin laajeneva ruutukaava sopivat aikakauden yleispätevyys-eetokseen.

4. Ollikkalan rakentuminen, lehtiartikkeli

Ollikkalassa henkii 1970-luku. Näkyvin tunnus ovat laatikko-maiset kerrostalot. Harvan kerrostalon julkisivu on enää alkuperäisessä kunnossa, sillä pintoja on ehostettuja ryhtiä kohennettu mm. parvekkeilla. Pihoja kaunistavat suuriksi kasvaneet puut ja pensaat, jotka luovat asuntoalueelle vehreän yleisilmeen.

Ollikkala edustaa Salon aluerakentamisen alkutaivalta. Eläkkeellä oleva kaupunginarkkitehti Lauri Hollmén kertoo, miten yhteistyökumppaniksi neuvoteltiin rakennusliike Haka, joka rakensi Rinne-Ollikkalan kerrostalot. Kaupungin omaa vuokratalotuotantoa on Joki-Ollikkalassa. Ollikkalan kaava tehtiin aluerakentamista silmällä pitäen. Kaupunki osti useilta viljelijöiltä maita, joilla aiemmin oli viljelty sokerijuurikasta. Elettiin aikaa, jolloin asuntoja tarvittiin paljon ja nopeasti. Pyrkimyksenä oli hyvää ja edullista rakentamista yhden yhtiökumppanin kanssa, Hollmén sanoo.

Jälkeenpäin Ollikkalan tapaista rakentamista on arvosteltu, mutta Holmén toivoo, että sen aikaisia päätöksiä peilattaisiin omaa aikaansa vasten. Se oli huiman kasvun aikaa, mutta rahaa ei ollut paljon. Samaan aikaan kun Haka aloitti asuntojen rakentamisen, kaupunki ryhtyi rakentamaan alueelle palveluja. Tulivat koulu ja päiväkoti ja koulun yhteyteen nuorisotilat ja voimailusali. Koulun viereen nousi minikokoinen ostoskeskus, johon sijoittuivat kauppa ja posti. Kauppa on yhä, mutta posti on lähtenyt ja tilalle on tullut pubi. 80-luvulla seurakunta rakensi alueelle seurakuntakodin, jonka yhteyteen tuli toinen päiväkoti. Myös liike-elämä on vilkastunut. Ohikulkutien varren kaupparyppäässä käy kova kuhina, ja suuri kirpputori on ilmiö sekin.

Kaupunginosana Ollikkala on laajempi kuin voisi kuvitella. Idässä se rajoittuu Salonjokeen, etelässä ohikulkutiehen, lännessä Uhrilähteenkatuun ja pohjoisessa Halikon kuntaan. Ollikkalaa ovat myös Valhoja, Vanutehtaanmäki, Tyynelä ja Isokylä. Viime vuoden lopussa Ollikkalan asukasluku oli 4 501. Alueella asuu runsaasti ulkomaalaisia.

Ollikkalassa asuttiin jo rautakaudella
Ollikkalalla on pitkät perinteet asumisessa ja kaupankäynnissä. Vanumammantien päässä sijaitsee rautakautinen asuinpaikka ja kalmistoalue. Alueella on siis oltu ja eletty jo noin 2 000-2 500 vuotta sitten. Ennen kuin Rinne-Ollikkalaa päästiin rakentamaan, alueella tehtiin mittavat arkeologiset tutkimukset. Varsinaista aarretta alueelta ei ole löytynyt, mutta pienemmät löydökset, mm. ruukkujen palat, kertovat aikansa kulttuurista.

SSS 23.05.2004

5. Ollikkalan yhteisöllisyys, lehtiartikkeli

Pihassa korostui yhteisöllisyys

Vuosia sitten ohikulkutien alittavaan kevyen liikenteen tunneliin ilmestyi teksti Juppivapaa vyöhyke. Betoniseinästä ilmaisu on pesty pois, mutta ihmisten mieliin se on jäänyt klassikkona. Yhtä lailla kuin nimitykset Ylä- ja Ala-Vietnam. Nimi juppivapaa vyöhyke ilmentää Ollikkalaa hauskalla tavalla. Se kääntyy alueen voitoksi ja antaa sille oman identiteetin, Toivonen sanoo, Ollikkalan kaiku muualla Salossa on kielteinen. Rumia vuokrakerrostaloja, rikoksia, huumeita, humalaisia. Totta nämäkin, mutta yleensä huonot asiat kantavat kauimmaksi. Toivonen haluaa projektissaan kertoa myönteisemmästä Ollikkalasta, johon hän kasvoi kiinni 20 vuodessa. Hän vietti kavereiden kanssa iloisia poikaviikarin päiviä pihalla temmeltäen. Ympäristö ei tuntunut uhkaavalta eikä Toivonen muista, että olisi pelännyt ympäristössään mitään. Asukkaiden yhteisöllisyys korostui omassa pihapiirissä, missä järjestystä piti äiti muiden perhepäivähoitajien kanssa, talonmiehen kaikkialle ulottuvaa katsetta unohtamatta.

Toki Toivonen muistaa tönnänneensä alkoholin käytön lieveilmiöihin. En pitänyt niitä Ollikkalalle tyypillisenä ilmiönä. Enemmän Helsingin Laajasalossa on vandalismia, tappeluita,jne.

Vesa Toivosen Ollikkala on ennen muuta Rinne-Ollikkalaja koulun seutu. Kun lähdettiin Valhojalle tai alikulusta Joki-Ollikkalaan, oltiin vieraalla alueella. Valhojanmäcllä metsän keskellä oli jotakin, mikä kuvasti poikasen haavemaailmaa.

- Valkoinen tiili talo Valhojalla tuntui jotenkin hienolta. Haave ei toteutunut, mutta siitä hän ei ole surullinen. Kerrostaloyhteisön eväät elämään ovat olleet hänen mielestään mahdollottoman hyvät.

SSS 23.05.2004

Juppivapaa vyöhyke : pienlähiön rakennusprojekti ja muotoutuminen Salon Ollikkalassa 1967-1989
Vesa-Matti Toivonen: pro-gradu, Helsingin yliopisto 2011

Tiivistelmä

Tarkastelen tutkielmassani Salon Ollikkalassa sijaitsevan lähiön rakennusprosessia sekä lähiön muotoutumiseen vaikuttaneita syitä ja seurauksia vuosien 1967-1989 välisenä aikana. Tutkielma lähestyy Ollikkalan lähiötä varsinkin yhteiskuntatieteissä tutkittujen rakennemurroksen, suuren muuton sekä tehokkuuden ideologian ilmiöinä, sekä toisaalta modernin työläisyhteiskunnan viitekehyksessä, jossa lähiö on nähtävissä omana sosiaalisena kokonaisuutenaan. Tutkielma liittää lähiön ajallisesti laajempaan kontekstiin, jonka tarkoituksena on hahmottaa aluerakennusprosessista erillisiä rakenteita, jotka vaikuttivat myös lähiön muotoutumiseen. Tarkoitus on luoda vaihtoehtoisia tulkintoja lähiöiden syntyyn vaikuttaneista tekijöistä sekä elämäntapojen eriytymisestä lähiössä, kuin myös uudenlaisia tulkintoja lähiöstä ja sen merkityksestä. Tutkielma hahmottaa miten rakennemurros vaikutti Salon kaupungin teollisuussektoriin sekä väestönkasvuun, sekä minkälaisia ongelmia kaupungistuminen loi paikalliselle asuntotuotannolle. Paikallistasolla lähiöalueen syntyä tarkastellaan asuntotuotantoa ohjaavan ideologian, valtiollisen sääntelyn ja paikallistason hallintamekanismien välisenä vuorovaikutuksena, joka sitoi yhteensä niin poliitikot, suunnittelijat, rakentajat kuin maanomistajatkin. Samalla tutkielma hahmottaa lähiön muotoutumista asukkaiden mielikuvissa erilliseksi sosiaaliseksi konstruktiksi. Asukkaiden mielissä lähiö muodostui aluerakennusprosessista erilliseksi sosiaalisesi kokemusmaailmaksi, joka erosi oleellisesti fyysisestä pienlähiöstä. Lähdemateriaali koostui Salon kaupungin virallisista julkaisuista, rakennustilastoista, julkaisemattomista tilastoista, sekä haastatteluista, joilla on tutkittu lähiön muodostumista yhteiskunnan ylärakenteista käsin. Sosiaalista muotoutumista käsittelevässä osiossa lähteinä on käytetty pääasiassa haastattelumateriaalia, sanomalehtiartikkeleita, sekä tilastollista materiaalia. Tutkielmassa haastateltiin toistakymmentä alueella asunutta ihmistä, joiden avulla kartoitettiin asukkaiden mielikuvia Ollikkalasta, elämästä lähiössä ja sen asukkaista. Mielikuvien ohella seurattiin aluetta käsittelevien lehtiartikkeleiden muutosta 1980-luvun aikana. Tutkielma osoittaa, että siinä missä Ollikkalan lähiö liittyy osittain rakennemurroksen jälkeiseen yhteiskunnalliseen muutosprosessiin, niin siitä muodostui myös monin tavoin perinteisistä tulkinnoista poikkeava pienlähiö. Monipuolinen rakennustoiminta sekä lähiön pitkä rakennusaikakausi loivat lähiöstä heterogeenisen asuinyhteiskunnan, josta muodostui monelle aktiivinen, avoin sekä sosiaalinen asuinalue. Toisaalta lähiössä ilmenneet ongelmat ja passivoituminen edesauttoivat lähiössä tapahtunutta eriytymistä korttelikohtaisiin kokonaisuuksiin ja lopulta myös stigmatisoivat lähiön yleisessä keskustelussa ongelmalähiöksi.

juppivapaa vyöhyke
kääntyy voitoksi

SSS-Anneli Kajander-Elström

Opiskelijalla Vesa Toivonen, 28, katselee Salon Ollikkalan asuinalueen avoimia ja uteliaita silmiä pienen tauon jälkeen. Vuodet Helsingissä ovat tuoneet etäisyyttä.

- Olen yllättynyt, miten hienon näköinen tämä on.

Toivonen muistaa lapsuuden ja nuoruuden maisemat Isotuvankadun ja Ketomäenpolun kerrostalopihoilta. Pihat olivat avartat ja istutukset matalat. Nyt vihreä verhoosa pihat ja kütäjien varret. Asuinalueen profiili on pehmentynyt.

Poliittista historiaa, sosiaalipsykologiaa ja valtiopäätöksiä opiskeleva Toivonen on synnyttänyt kotiseutuunheisen kulttuuritapahtuman, jonka ovat ottaneet myönteisesti vastaan myös kaupungin päättäjät. Kaupunki on myöntänyt ensi vuonna järjestettävän Ollikkala-aiheen valokuvakilpailun kokonaisuuden ja kirjan julkaisemiseen 5 000 euroa.

Materiaalin kerääminen alkoi heinäkuussa. Tavotteena on, että kirjasta löytyy tila, jossa Toivonen voi vastanottaa Ollikkalan asukkaita. Asukkaiden toivotaan kaivavan valokuva-albumistaan aluetta ja sen kehitystä ilmentäviä valokuvia. Myös kaikenlainen tekstimateriaali, valokuvat ja kirjallinen on tervetullutta.

- Yleisen materiaalin lisäksi esimerkiksi Ollikkalan koulun oppilaat voisivat kirjoittaa aineita siitä mitä Ollikkala heille merkitsee, Toivonen esittää.

Hän haluaa välittää projektissaan sen, miten ihmiset näkevät oman kaupunginsa. Kyse ei ole tieteellisestä tutkimuksesta.

- Oisi tietenkin hienoa, jos samalla pystyisi näkemään laajemmin myös suuret yhteiskunnalliset muutokset Suomessa: 80-luvun nousun ja 90-luvun laman, Nokian kasvun yleensä ja sen merkityksen ihmisten elämässä.

Opiskelijalla Vesa Toivonen sai eväät elämään Ollikkalan koulusta.

si, Toivonen luettelee.

Materiaalin keruu osuu sopivasti merkkivuoteen. 70-luvulla rakennettu asuinalue sijaitsee 30 vuotta.

Vesa Toivonen ei kiellä, etteiko lähtökohta projektille olisi henkilökohtainen. Tietyssä iässä oleva ihminen haluaa katsoa takseen ja laittaa palikoida järjestykseen. Toisaalta nyt aika on kypsä tarkastella lähiökulttuuria. Kokemuksia on riittävästi vähintään yhden sukupolven ajalta.

Pihassa korostui yhteisöllisyys

Vuosia sitten ohikulkutien alittavaan ke-

vyen liikenteen tunneliin ilmestyi teksti: Juppivapaa vyöhyke. Betoniseinästä ilmaisu on pesty pois, mutta ihmisten mieliin se on jäänyt klassikkona. Yhtä lailla kuin nimitykset Ylä- ja Ala-Vietnam.

- Mmasta juppivapaa vyöhyke ilmentää Ollikkalaa hauskalla tavalla. Se kääntyy alueen voitoksi ja antaa sille oman identiteetin, Toivonen sanoo.

Ollikkalan kaiku muualla Salossa on kielteinen. Rumia vuokrakerrostaloja, rikoksia, huumeita, humalaisia. Totta nämäkin, mutta yleensä huonot asiat kantavat kauimmaksi. Toivonen haluaa projektissaan kertoa myönteisemmästä Ollikkalasta, johon hän kasvoi kiinni 20 vuodessa.

Hän vietti kavereiden kanssa iloisia poikaviikarin päiviä pihalla temmeltäen. Ympäristö ei tuntunut uhkaavalta eikä Toivonen muista, että olisi pelännyt ympäristössään mitään.

Asukkaiden yhteisöllisyys korostui omassa pihapiirissä, missä järjestystä piti äiti muiden perhepäivähoitajien kanssa talonmiehen kaikkialle ulottuvaa katsetta unohtamatta.

Toki Toivonen muistaa tönnänneensä alkoholin käytön lieveilmiöihin.

- En pitänyt niitä Ollikkalalle tyypillisenä ilmiönä. Enemmän Helsingin Laajasalossa on vandalismia, tappeluita, jne.

Vesa Toivosen Ollikkala on ennen muuta Rinne-Ollikkalaja koulun seutu. Kun lähdettiin Valhojalle tai alikulusta Joki-Ollikkalaan, oltiin vieraalla alueella.

Valhojanmäellä metsän keskellä oli jotakin, mikä kuvasti poikasen haavemaailmaa.

- Valkoinen tiilitalo Valhojalla tuntui jotenkin hienolta.

Haave ei toteutunut, mutta siitä hän ei ole surullinen. Kerrostaloyhteisön eväät elämään ovat olleet hänen mielestään mahdollottoman hyvät.

6. Ollikkalan nimistöä

Ollikkalan puutarha-alue tunnetaan nimellä Puusepänpuisto

Puusepänpuisto

Paikkakunnalla tunnetun puusepän ja puunveistäjän Asper Heinosen puusepänverstaan läheisyydessä olevalle puistolle on katsottu sopivaksi antaa kyseinen nimi, joka samalla lukeutuu Salon ensimmäisten asukkaisen ammatteja muistuttavien nimien ryhmään.

Ollikkalankatu

Nimi johtuu Ollikkalan tilasta, jonka maalla kyseinen katu pääosaltaan sijaitsee. Salon kauppa osti sanotun Etu-Ollikkalan tilan v. 1952 sen pitkäaikaiselta omistajalta Artturi Saviniemeltä.

Rajakatu

Salon ja entisen Uskelan rajalla oleva katu.

Tiilitehtaankatu

Enok Nohterin v.1894 perustaman Isokylän tiilitehtaan mukaan annettu nimi. Tehtaan toiminta lopetettiin 1951. Idankujan koillispuolelle jäävät maat olivat Ollikkalassa Nohterin omistuksessa. Vuonna 1940 tiilitehdas oli Nohterin perikunnan omistuksessa, johtajana Artturi Nohteri.

Eenokinkatu

Paikalla sijainneen Isokylän tiilitehtaan perustajan Enok Nohterin mukaan annettu nimi.

Manunkuja

Nimi on annettu kaupunginvaltuuston jäsenen Mauno Tähtisen etunimen mukaan. Tähtinen toimi ponnekkaasti Ollikkalan alueelle rakennettujen 2-kerroksisten asuntotalojen ("Manuntupien") rakennushankkeen toteuttamiseksi.

7. Kaupungin puutarha-alue

Ollikkalan puutarhan historiaa

Haastateltu Touko Oksaa kaupungin puutarhan pitkäaikaista työntekijää

Touko Laakso aloitti kaupungin puutarhalla työntekijänä vuonna 1959. Puutarha oli jo tuolloin perustettu. Hänen arvionsa mukaan puutarhatoiminta oli alkanut vuosina 1954-55. Puutarha tunnettiin aluksi nimellä Takalan puutarha. Kaupungin puutarhatoiminta alkoi alueella 1950-luvun loppupuolella, jolloin taimistotarhaa oli myös nykyisen Somerontien pohjoispuolella Ollikkalan koulun alueella. Somerontie valmistui vuonna 1959. Kaupungin taimistotarha Somerontien pohjoispuolella sai väistyä Ollikkalan koulun rakentamisen myötä v. 1979. Kaupungin puutarha ei ulottunut Uskelanjoelle asti, vaan alueella sijaitsi tiilitehdas. Tiilitehtaan toiminnan loputtua alueelle rakentui omakotitaloasutusta.

Puutarha-alueella oli vanha torppa, jossa Touko Oksa perheineen asui. Torppa siirrettiin muualle, kun rivitalon rakentaminen Ollikkalankatu 36:ssa alkoi vuonna 1976.

Kiinteistönmuodostus

Puusepänpuisto on muodostettu 1957 Lepola mimosesta tilasta 734-409-1-28. Lepola on muodostettu Nohteri-nimisestä tilasta vuonna 1951. Nohterin alue ulottui laajalle tiilitehtaan alueelle.

Kartta puutarhan alueesta